

ACTA ENTOMOLOGICA SLOVENICA

LJUBLJANA, DECEMBER 1995

Vol. 3, No. 2: 91-97

POSEBNOSTI IN NOVOSTI V FAVNI HROŠČEV SLOVENIJE (COLEOPTERA)

BESONDERHEITEN UND NEUHEITEN ÜBER DIE KÄFERFAUNA SLOWENIENS (COLEOPTERA)

Božidar DROVENIK
Ljubljana

Abstract - Some rare or new species to the beetle fauna of Slovenia (Coleoptera)

Some new, interesting localities of beetles in Slovenia are listed. The species *Badister lacertosus* (Sturm, 1815) is new to the fauna of Slovenia. Mentioned are also two recently described cave-dwelling species.

Izveček - V članku so našeta nekatera nova zanimiva nahajališča hroščev v Sloveniji. Vrsta *Badister lacertosus* (Sturm, 1815) je nova za slovensko favno. Omenjeni sta tudi dve jamski vrsti, ki sta bili pred kratkim opisani iz Slovenije.

Uvod

Intenzivnejše favnistične raziskave hroščev v Sloveniji so pokazale, da je Slovenija še vedno dežela velikih favnističnih presenečenj. Še posebno zanimive so nove favnistične najdbe v Pomurju, na Kočevskem in v Beli Krajini, kjer smo v zadnjih letih razširili spoznanja o razširjenosti nekaterih vrst hroščev v Sloveniji. Med njimi smo našli tudi nekaj vrst, ki v Sloveniji niso bile znane. Potrjenih je bilo tudi nekaj zelo zanimivih podatkov za nekatere vrste hroščev, ki jih poznamo samo iz severovzhodne Slovenije. V tem prispevku se bomo omejili le na nekatere najbolj zanimive vrste hroščev.

Še posebno sta me spobudili k pisanju tega favnističnega prispevka najdbi dveh redkejših vrst hroščev v Sloveniji, in sicer brzca *Badister lacertosus* Sturm, 1825, in pokalice *Selatosomus cruciatus* (Linnaeus, 1758).

Seznam vrst

Carabidae

Carabus (Platycarabus) irregularis hayeki (Kobmann, 1925)

Eno od velikih lanskih favističnih presenečenj je vsekakor najdba te podvrste krešiča pri Ceršaku tik ob Muri v obmejnem predelu med Slovenijo in Avstrijo. Natančnejša lokacija je Gradišče, katerega najvišji vrh je visok le 356 m. Hrošče sem našel v trhljih štorih še v prezimovanju na višini okoli 290 m. V teh bukovih gozdovih te vrste nihče od nas ni pričakoval, saj segajo že v subpanonski svet in s tega področja v Sloveniji *C. irregularis* ni bil poznan. Najbližja znana nahajališča te podvrste so na Kozjaku (severozahodno od Maribora) ter jugovzhodno od Pohorja do Save in meje s Hrvaško. Ta podvrsta je torej endemit in živi v zelo vlažnih gozdnih biotopih, karšen je tudi jarek ob Muri pri Gradišču. Tukaj je verjetno eno od njenih reliktnih prebivališč. Živi tudi na avstrijski strani pri Spielfeldu (Bubenberg), kar sem v letu 1995 potrdil.

Nebria (Boreonebria) gyllenhali (Schönherr, 1806)

Ta boreoalpinska vrsta sega ob reki Muri zelo globoko v subpanonski del Slovenije, kar je iz ekološkega stališča zelo zanimivo. Tudi zoogeografsko nas lokaciji ob Muri pri Segovcih in Zg. Konjišču (Podgorje) presenečata, saj te vrste tukaj ni nihče pričakoval.

Elaphrus (Elaphrus) cupreus (Duftschmid, 1812)

O razširjenosti te vrste v Sloveniji vemo zelo malo. Je izrazito močvirska vrsta in tudi favna teh biotopov v Sloveniji je zelo slabo proučena. Ob reki Muri smo v letu 1994 našli nekaj njenih nahajališč predvsem ob mrtvicah ob Muri, in to pri Podgradu (Gornja Radgona), Črni mlaki pri Šratovcih, Apaških njivah pri Apačah, Segovcih in Žepovskih travnikih pri Žepovcih.

Omophron limbatum (Fabricius, 1776)

Vrsta je sicer v Srednji Evropi pogostna in splošno razširjena, podobno je verjetno tudi v Sloveniji, kjer pa do sedaj poznamo le posamezna nahajališča. Znana so bila nahajališča v okolici Ljubljane in Kamnika (Perovo). V drugih delih Slovenije te vrste nismo našli. Ob Muri in Sotli živi ob rekah v produ in sicer tam, kjer najdemo tudi fino mivko, čeprav je mešana z bolj grobim prodom. Ob Sotli smo jo našli pri Bistrici na Sotli, ob Muri pa le na Apaškem polju ob gramoznih jamah, ki so zalite z vodo, in sicer v gramozni jami pri Sp. Konjišču (Podgorje) in pri Lutvercih tudi v gramozni jami, spremenjeni v ribnik. Na zadnji lokaciji je vrsta zelo pogostna.

Anophthalmus gobanzi storzicensis Daffner, 1993

Nova podvrsta, ki jo je našel J. Broder in opisal H. Daffner (DAFFNER, 1993). Ujeta

je bila v Kamniških Alpah, pod Storžičen na Mali Poljani v višini 1300m, pod globoko vsidranimi kamni v zemlji.

Orotrechus subpannonicus Daffner, 1994

Presenetljivo je odkritje te slepe jamske vrste v osamelem apnencu južno od Maribora pri Zgornjem Dupleku v edini tamkajšnji jami Jama v pruhu. To vrsto sta skupaj našla E. Pretner in T. Novak.

Badister (Badister) lacertosus (Sturm, 1815)

Ta vzhodnoevropska vrsta do sedaj v Sloveniji ni bila še nikoli najdena. Ko smo predlani te živali našli ob Muri v bližini Gradca v Avstriji, med Feldkirchnom in Mellachom, sem takoj pomislil, da morajo biti tudi v Sloveniji. Lanske raziskave so to tudi potrdile, saj sem vrsto našel pri Petanjcih (Prod) v pruhu ob Muri v bližini avstrijske meje. Kljub temu, da je to za sedaj edini podatek za Slovenijo, menim, da jo bomo našli še na drugih nahajališčih ob Muri in verjetno tudi ob Dravi.

Chlaenius (Chlaeniellus) tristis (Schaller, 1783)

Ta močvirska vrsta je v Sloveniji pogostna na Cerkniškem jezeru, drugod v Sloveniji pa je razmeroma redka in v novejšem času je nismo zasledili nikjer drugod. Lani sem jo našel na novem nahajališču ob reki Muri ob mrtvici pri Lutvercih, kjer je razmeroma redka, saj sem našel le en primerek.

Dolichus halensis (Schaller, 1783)

Ta vrsta živi na poljih, ki so nekoliko vlažna ali ilovnata. O njeni razširjenosti v Sloveniji ne vemo skoraj ničesar in tudi v literaturi je zelo malo podatkov. Našli smo jo ob Muri pri Meleh pri Gornji Radgoni in v Beli Krajini pri Dragatušu, ki sta novi nahajališči v Sloveniji.

Drypta dentata (Rossi, 1790)

Tudi ta močvirska vrsta je pri nas zelo slabo poznana. O njeni razširjenosti in ekologiji v Sloveniji komaj kaj vemo. Kljub temu smo v zadnjih letih našli nekaj novih lokacij te vrste, vse pa so vezane v glavnem na severovzhodno Slovenijo (Pragersko, jezero Komarnik pri Lenartu, Orehovci pri Gornji Radgoni, Zgornja Ščavnica, Ceršak). Zaradi komasacij in regulacij v teh krajih je vrsta močno ogrožena.

Odacantha melanura (Linnaeus, 1766)

Vrsta je bila v Sloveniji znana le iz enega samega nahajališča, Lenarta pri Mariboru (HEBERDEY, MEIXNER, 1933: 123). Pred nekaj leti pa jo je M. Jež našel pri Negovi (Negovsko jezero). To je drugo nahajališče v Sloveniji in po vsej verjetnosti bomo z našimi raziskavami v severovzhodni Sloveniji to vrsto našli še drugod, vendar je, enako kot prej omenjena vrsta, zaradi izsuševanja močvirij že močno ogrožena.

Dytiscidae

Rhantus (Nartus) grapei (Gyllenhal, 1808)

Ta vrsta je v Sloveniji zelo redka in za sedaj iz severovzhodne Slovenije še ni bila znana. Našli smo jo v vodnih jarkih ob cesti pri Hrastovcu pri Lenartu.

Elateridae

Selatosomus cruciatus (Linnaeus, 1758)

Ponovna potrditev te vrste pri nas je zelo pomembna, kajti bil sem mnenja, da je v Sloveniji izumrla. Zadnji nam znani primerki iz do sedaj edinega znanega nahajališča v Sloveniji so bili ujeti leta 1925 na Mariborskem otoku ob reki Dravi. Ker pa smo to vrsto na Mariborskem otoku že večkrat zaman iskali, smo bili mnenja, da je izginila. Tam je bilo tudi edino nahajališče vrste *Atranus collaris* (Duftschmid, 1812), ki je po vojni tudi nismo več našli. Na naše veliko presenečenje smo letos junija ob Muri pri Zgornjem Konjišču pri Podgorju na Apaškem polju ponovno našli dva primerka te pokalice. Poleg ponovne najdbe po skoraj 70 letih, predstavlja to tudi drugo in novo nahajališče v Sloveniji. Ta najdba nas prepričuje, da bomo zelo verjetno z intenzivnimi raziskavami ob Muri in Dravi našli še nekaj nahajališč te lepe in redke vrste pokalice v severovzhodni Sloveniji.

Betarmon ferrugineus (Scopoli, 1763)

Vrsta je ob Muri pri Gradcu (Kalsdorf in Fernitz) še zelo pogostna, v Sloveniji pa postaja vedno redkejša (DROVENIK, 1989). Iz severovzhodne Slovenije je nismo poznali, letos pa smo jo registrirali ob Muri pri Zg. Konjišču in pri Segovcih na Apaškem polju. Našli smo le posamezne primerke.

Cerambycidae

Callidium (Callidostola) aeneum (Degeer, 1775)

Redka vrsta v Sloveniji. Poznamo le nekaj nahajališč (DROVENIK, 1992; 1993). Iz severovzhodne Slovenije te vrste nismo poznali. Našli smo jo v Orehovcih pri Gornji Radgoni. To je zelo zanimivo novo nahajališče.

Phymatodes (Phymatodellus) rufipes (Fabricius, 1776)

Vrsto smo v Sloveniji do sedaj poznali le iz nekdanje Julijske krajine ali današnje Primorske. To je toploljubna vrsta in smo jo lahko pričakovali še v subpanonskem delu Slovenije. Tako smo jo našli v Prekmurju v Petanjcih in pri Žitkovcih ob madžarski meji. V Sloveniji je zelo redka, našli smo le posamezne primerke.

Dorcadion (Pedestredorcadion) arenarium (Scopoli, 1763)

Novo presenetljivo nahajališče v Sloveniji je pri Borovcu na Kočevskem. Tu jo je našel že pokojni V. Kodrič leta 1934.

Oberea (Oberea) linearis (Linnaeus, 1761)

Čeprav je ta vrsta tudi v Sloveniji razmeroma pogostna, jo poznamo le iz nekaj nahajališč. Tudi iz Zgornje Savinjske doline do sedaj ni bila znana. Živi na leski, našli smo jo v Šmihelu nad Mozirjem v višini 900 m.

Tetrops starcki Chevrolat, 1859

Redka vrsta v Sloveniji, poznana je bila samo iz Primorske (Julijske krajine). Letos smo jo našli tudi v severovzhodni Sloveniji. Novo slovensko nahajališče so Mele pri Gornji Radgoni ob Muri.

Chrysomelidae

Cassida (Cassida) atrata Fabricius, 1787

Ta izrazito kserofilna vrsta je bila znana v Sloveniji le iz Primorske in tudi tam je zelo redka. Letos smo jo registrirali tudi v Beli Krajini ob Kolpi pod vasjo Jankovini.

Curculionidae

Chlorophanus viridis balcanicus Behne, 1988

Ta podvrsta rilčkarja je bila pred kratkim opisana iz Bolgarije. Tudi vsi naši primerki spadajo v to podvrsto. Ti hrošči iz severovzhodne Slovenije niso bili znani, toda ob reki Muri so razmeroma pogostni. Hranijo se z robido. Lani sem to vrsto registriral na naslednjih lokalitetah: Ceršak, Zg. Konjišče, Žepovci, Apače, Črnci, Segovci, Lutverci, Podgrad, Mele, Šratovci, Radenci, Petanjci, Hrastje-Mota. Vrsta živi na grmovju ob vodi.

Sklepne ugotovitve

Zbiranje favnističnih podatkov o hroščih Slovenije je bilo tudi letos zelo uspešno. Najdenih je bilo veliko zanimivih nahajališč za različne hrošče. V tem prispevku je glavni poudarek na raziskavah severovzhodne Slovenije, ki smo jo dolga leta zelo zanemarjali, saj je bila večina raziskav usmerjena v Alpe in Kras. Podatki za severovzhodno Slovenijo so bili zelo skopi, za mnoge splošno razširjene vrste jih skoraj nismo imeli. Iz literature (HEBERDEY, MEIXNER, 1933) pa ravno iz tega dela Slovenije poznamo številna edina nahajališča za karabide v Sloveniji, ki jih v novejšem času nismo več potrdili.

V tem prispevku zgolj omenjamo dve v novejšem času opisani slepi vrsti v Sloveniji. To pa zato, ker mnogi slovenski entomologi nimajo dostopa do tujih periodičnih časopisov, naš namen pa je zbrati tudi te podatke v favnistiki Slovenije. Taki vrsti sta *Anophthalmus gobanzi storzicensis* Daffner in *Orotrechus subpannonicus* Daffner. Posebno zadnja nas v zoogeografskem smislu zelo preseneča, saj je njeno najdišče daleč stran od glavnega areala tega rodu, zunaj alpskega prostora.

V Sloveniji prvič najdena vrsta *Badister lacertosus* Sturm je prav tako zanimiva, saj ima glavno središče razširjenosti na Češkem in Slovaškem in je bila pri nas verjetno prezrta. Menimo, da bomo na tem območju, predvsem v zamočvirjenih in še ohranjenih biotopih, našli še nekaj novih vrst za Slovenijo.

Druga skupina zanimivih nahajališč hroščev v Sloveniji so vrste, ki smo jih poznali le iz enega samega nahajališča ali le iz literature in jih že vrsto let nihče ni videl. Med takšna velika presenečanja vsekakor sodi vrsta pokalice *Selatosomus cruciatus* Linnaeus v Zg. Konjišču ob Muri. Zadnji podatki o njej so znani z Mariborskega otoka leta 1925. Kasneje v Sloveniji te pokalice ni nihče videl. Ravno zato je ponovno odkritje te vrste v Sloveniji še toliko bolj pomembno.

Presentljiva so tudi nova nahajališča več vrst hroščev v Sloveniji in njihova zoogeografska razširjenost. Take vrste so *Carabus irregularis hayeki* Kobmann, *Odacantha melanura* (Linnaeus) in *Rhantus grapei* (Gyllenhal).

Vrste hroščev, ki smo jih doslej poznali le v submediteranskem delu Slovenije, našli pa smo jih tudi v severovzhodnem delu ali v Beli Krajini in na Kočevskem, so:

Phymatodes rufipes (Fabricius), *Dorcadion arenarium* (Scopoli), *Tetrops starcki* Chevrolat in *Cassida atrata* Fabricius.

Omembe vredna so tudi nekatera nova nahajališča močvirskih vrst v severovzhodni Sloveniji in Beli Krajini, kot so *Chlaenius tristis* (Schaller), *Dolichus halensis* (Schaller), *Drypta dentata* (Rossi) in *Omophron limbatum* (Fabricius), ki pa je bolj obrežna peščinska vrsta, vezana na vlago.

To naj bi bil le kratek izvleček o najnovejših favnističnih rezultatih, ki smo jih opravili v zadnjih letih.

Zusammenfassung

Das Sammeln von faunistischen Angaben über die Käfer von Slowenien verlief auch heuer sehr erfolgreich. Es wurden viele interessante Fundorte für verschiedene Käfergruppen vorgefunden. In diesem Beitrag sind besonders die Untersuchungen im Bereich von Nordost-Slowenien, das durch lange Jahre vernachlässigt wurde, nachdem die meisten Untersuchungen in die Alpen und auf den Karst gerichtet waren, hervorgehoben. Die bisherigen Angaben für Nordost-Slowenien waren sehr dürftig in für viele allgemein verbreitete Arten gab es fast keine Angaben. In der Literatur (HEBERDEY, MEIXNER, 1933) aber bestehen gerade aus diesem Gebiet viele Einzelfundorte für Karabiden in Slowenien, die wir in neuerer Zeit nicht mehr bestätigen konnten.

In diesem Beitrag werden zwei in neuerer Zeit beschriebene blinde Arten in Slowenien erwähnt. Viele slowenische Entomologen haben nämlich keinen Zutritt zu ausländischen periodischen Zeitschriften, unsere Absicht ist aber, auch diese Angaben für Slowenien zu sammeln. Diese Arten sind *Anophthalmus gobanzi storziensis* Daffner, 1993 und *Orotrechus subpannonicus* Daffner, 1994. Besonders die zweite neubeschriebene Art überrascht uns in zoogeografischer Hinsicht sehr, indem diese Fundstelle weit weg vom Hauptareal dieser Gattung ausserhalb des Alpengebiet liegt.

Für Slowenien ist auch die neu registrierte Art *Badister lacertosus* (Sturm, 1815) interessant, nachdem diese Art ihr Hauptareal in der Tschechei und Slowakei aufweist und bisher bei uns wahrscheinlich übersehen war. Wir sind der Ansicht, das in diesem Bereich, vor allem in versumpften und noch erhaltenen Biotopen, noch einige neue Arten für Slowenien vorgefunden werden könnten.

Die zweite Gruppe von interessanten Käferfundorten in Slowenien stellen Arten dar, die nur von einer einzigen Stelle oder nur aus Literatur bekannt sind, aber bereits jahrelang von niemandem eingesammelt worden sind. Unter solche grosse Überraschungen gehört die Schnellkäferart *Selatosomus cruciatus* (Linnaeus, 1758) aus Zg. Konjišče an der Mur. Die letzten Angaben über diese Art sind von der Insel Mariborski otok aus dem Jahre 1925 bekannt. Später wurde sie in Slowenien von niemanden mehr gesehen. Eben deswegen ist die neuerliche Entdeckung dieser Art in Slowenien von besonderer Bedeutung.

Überraschend sind auch neue Fundorte mehrerer Käferarten in Slowenien und ihre zoogeographische Verbreitung. Es sind die folgenden Arten zu nennen: *Carabus irregularis hayeki* (Kobmann, 1925), *Odacantha melanura* (Linnaeus, 1766) und *Rhantus grapei* (Gyllenhal, 1808).

Käferarten, die bisher nur im submediterranen Bereich von Slowenien bekannt

gewesen sind und von uns nunmehr auch im nordöstlichen Teil von Slowenien oder in Bela Krajina sowie im Bereiche von Kočevsko angetroffen wurden, sind *Phymatodes rufipes* (Fabricius, 1776), *Dorcadion arenarium* (Scopoli 1763), *Tetrops starcki* Chevrolat, 1859 und *Cassida atrata* Fabricius 1778.

Erwähnenswert sind auch einige neue Fundorte von Sumpfsarten in Nordost-Slowenien und in der Bela Krajina, wie *Chlaenius tristis* (Schaller, 1783), *Dolichus halensis* (Schaller, 1783), *Drypta dentata* (Rossi 1790) und *Omophron limbatum* (Fabricius, 1776), der jedoch mehr eine Art der sandigen Flussufer ist und an Feuchtigkeit gebunden ist.

Das wäre nur ein kurzer Auszug über die neuesten faunistischen Resultate, die den letzten Jahren von uns erbracht worden sind.

Literatura

- Daffner H.**, 1993: *Anophthalmus gobanzi storzicensis* ssp. n. aus den Steinalpen in Slovenien (Coleoptera, Carabidae, Trechinae). *Acta coleopterologica*, 9(2): 65-74, München.
- Daffner H.**, 1994: *Orotrechus subpannonicus* sp. n. aus Slovenien (Coleoptera, Carabidae, Trechinae). *Acta coleopterologica*, 10(1): 19-23, München.
- Drovenik B.**, 1989: Pripevek k poznavanju pokalic (Elateridae - Coleoptera) Slovenije. *Biol. vestnik*, 37(2): 1-18, Ljubljana.
- Drovenik B.**, 1992: Prispevek k poznavanju kozličkov (Cerambycidae - Coleoptera). *Dolenjski zbornik*, 1992: 152-164, Novo mesto.
- Drovenik B.**, 1993: Nove vrste in favnistične posebnosti hroščev (Coleoptera: Carabidae, Cerambycidae in Curculionidae) v Slovenskih Alpah. *Acta entomol. slov.*, 1: 31.
- Heberdey R. F., J. Meixner**, 1933: Die Adephegen der oestlichen Hälfte der Ostalpen. *Verh. zool.-bot. Ges. Wien*, 1933: 1-168.

Naslov avtorja/Author's address
Božidar DROVENIK
Biol. inšt. ZRC SAZU
Novi trg 5
SLO- 61000 Ljubljana